

Garo Paylan: “Barış süreci sadece Türk ve Kürd’ün barışması değildir...”

Posted on 02/01/2014

- Bahar Topçu (Turnusol): Çözüm süreci tartışmaları yapılırken, Türkiye’nin Ermeni sorunuyla da yüzleşebilmesi için barışı nasıl tanımlıyorsunuz? Beklentileriniz ve yapılması gerekenler neler sizce?

Garo Paylan: Tarihi anlamda bizler diye bahsedersen Ermenilerden, kimliğimin bu coğrafyada hep ‘öteki’ olarak adlandırıldığını söylemem gerekir. Bir zamanlar çoğulcu olan Anadolu’nun her yerinde bulunan kimliğim, şimdi İstanbul’da kalakalmış küçük bir azınlığa evrilmiş durumda. Şimdi bu azınlık da dini bir cemaatle tanımlanıyor. Bu kimliğin özgürleşmesini ve normalleşmesini bekliyorum barış sürecinden.

Biz bir azınlık bile olsak, kendi içinde başka özellikleri, başka kimlikleri de olan bir toplumuz. Benim de farklı kimliklerim var; sosyalistim mesela. Dini çerçevede tanımlanmak istemiyorum. Bu kadar çok Ermeni de olmak istemiyorum; ama bu da yüzyıldır olamayan bir şey, çünkü hep bir mağduriyet hikayesi üzerinden var olmuş ve sessizliğe mahkum edilmiş bir kimlik var.

1915 Büyük Felaketi’nden sonra üç kuşaklık bir sessizliğe mahkum edilmiş bir kimlik var. Kalanlar da Ermeni kimliğini gizleyerek var olmaya çalıştılar genellikle. Yaşadığımız pek çok dezavantajlı durumdan sonra hep azaldık. O suçun devam etmesi sonucunda da, bir koza gibi içe dönük bir şekilde sessiz kalarak var olmaya çalışan bir kimlik haline dönüştü.

1996’da Hrant’ın AGOS Gazetesi’ni kurmasıyla, bu hikayenin anlatıldığı gibi olmadığını ve Ermenilerin başına bu Büyük Felaket’in geldiğini kamusal alanda söyleyen ve bunu

samimiyetle konuşan birinin ortaya çıkmasıyla birlikte, bu hikaye de kamusallaştı. Biz de Dink'in öldürülmesinden sonra, öncesinde de başımıza gelenleri konuşabilenler olarak, bunları anlatıp idrak edilmesinin mücadelesini yaptık.

- Gelecek tahayyülünüz nedir peki?

Gelecek tahayyülünde, diğer kimliklerle birlikte nasıl bir ülke, nasıl bir demokrasi, nasıl bir barış olması gerekliliği ile ilgili sözümüzü söylemeye başladık. Geçmişle bir derdimiz var; anlaşılması ve idrak edilmesi üzerine. Ancak suçun failleri cenahından baktığımızda, o idrak yok. Oysa ki, ancak idrak olduğu zaman geleceğe bakabileceğimizi görmemiz gerekiyor.

98 yıllık geçmişe takılmış durumumuzdan dolayı, Ermeni kimliği de takılmış, durmuş durumda. 1915 sonrasında medeniyet anlamında hiçbir şey üretememiş ve sessizliğe mahkum edilmiş bir kimlikten bahsediyoruz. Geçmiş meselemiz olan felaketlerin idrak edilmesinin bizim için aslında bir gelecek meselesi olduğunu dillendirmeye çalışıyoruz. Çünkü onların anlaşılması, bunlar için belki de bir üzüntü beyanı, bizim için sadece bir geçmiş meselesi değil, aslında aynı zamanda bir gelecek meselesi ve bu aynı zamanda diğer bütün kimlikler için de geçerli.

- Bu söylediğin sadece Ermeniler için mi geçerli?

Kürtlerin, Alevilerin başına gelen bütün felaketler konusunda da beklentiler aynı zamanda bir gelecek meselesi. Çünkü başlarına gelen dertlerle yüzleşildiğinin görülmesi, herkes için gelecekte eşit ve özgür bir şekilde yaşayabileceğinin güvencesi anlamına da geliyor. Bunu elde ettiğimiz anda da, biz bu topraklarda eşit ve özgür olarak var olabileceğiz.

Tabii ki barış sürecinden de beklentim, bu devletin beni tanımlamamasıdır. Kimliğimden elini çekmesini istiyorum, normalleşmesini istiyorum. Kendi habitatımda, aidiyetim nereye evrilecekse oraya evrilecektir zaten. Devlet bunu yaptığı anda, ben kendi içimdeki o

heterojenliğin içinde demokrasi mücadelesine dönebileceğim.

Mesela bugün Kürtler diye bir şey denir; aslında çok heterojen bir yapıdır o da. Muhafazakarları vardır, liberalleri, sosyalistleri vardır; dini çerçevede hayata bakanlar vardır. Ama Kürt siyaseti bunları birleştirmiştir, çünkü bir inkar vardır ortada. O da özgürleştiğinde, kendi içindeki farklılıklar da ortaya çıkabilecektir. Biz Ermeniler olarak da aynı şeyi bekliyoruz. Devlet bizi dini bir cemaat olarak tanımlamış. O şekilde var olabileceğimiz düşünülüyor, kilise çevresinde bir örgütlenmeden bahsedilebiliyor. Halbuki benim kimliğim özgürleştiğinde, yüzleşme olduğunda, kendi içimdeki farklılıklar ortaya çıktığında, kendi iç mücadelemize döneceğiz ve bu mücadele dışında da kendi benzerlerimizle farklı mücadeleler verebileceğiz belki. Sınıf mücadelesi yapacağım, çevre mücadelesi yapacağım. Kürt, Ermeni, Alevi olarak görülmeden, daha farklı, daha naif düşünceler ve hayaller çerçevesinde bir dünya için mücadele edebileceğim...

- Aslında demokratik, çoğulcu bir anayasayla nasıl bir ülkede yaşayacağımıza gönderme yaptınız; anayasanın neleri değiştirebileceğini düşünüyorsunuz?

Yeni anayasada ne olacağı beni pek ilgilendirmiyor ve çok az yazılı olmasını hayal ediyorum. Özgürlüklerin sınırlarını açan ve kimseyi tanımlamayan bir anayasa olmasını istiyorum. Batı medeniyetlerinde bunun örnekleri var ve Anadolu coğrafyası da tanımlanmayı hak etmiyor. İstedikleri kadar uğraşabilirler tanımlamak için, beceremeyeceklerini düşünüyorum. Anayasanın da büyük meselelere büyük çözümler getireceğini düşünmüyorum.

En basitinden, Gezi Direnişi'nde kaybettiğimiz Ali'nin adaleti için mücadele edip bir sonuç elde edebilirsek bir anlamı var. Devlet katillerini vermiyor. Anayasa teferruat kalıyor bunların yanında. Bunlara ihtiyaç var diye düşünüyorum. Bu noktada yapacağımız mücadele ve direnç bundan sonra olacakları belirleyecek.

- Barış ve yeni anayasa sürecinden ne bekliyorsunuz peki?

Anayasa ve barış sürecinden en belirgin beklentim, Türk ve Kürt'ün barışması şeklinde algılanmaması. Her kimliğin barışının, hiyerarşi olmadan sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü 1915'i anlamayıp, onu es geçelim diyen bir barış sürecinin tekrar akamete uğraması çok yüksek ihtimal.

İki tane kimlik ve iki tane fenomenden bahsediyoruz genelde ve bu fenomenlerin de tepede birtakım pazarlıklar çerçevesinde barış sürecini yürütmeye çalışıldığını görüyoruz. Halbuki bununla başarıya ulaşma ihtimali olsa da, konjonktürel olma ihtimali çok yüksek olacaktır. O açıdan barış sürecini heterojenleştirmek ve çoklu bir barış paradigmasını ortaya koymak gerektiğini düşünüyorum.

1920'lerde olduğu gibi, Türk ve Kürt'ün barışını iki asli unsur olarak görebilenler var. Kürtler arasında da kendilerini böyle tanımlamaya çalışanlar var. Farklı bir ulusal mücadeleye var ve o mücadelenin nereye evrileceği de kesinlikle benim derdim. Yoldaşlarıma hep o uyarıyı yapıyorum. Bu mücadele sonucunda federatif bir Kürdistan, bağımsız veya konfederal bir Kürdistan oluşabilir. Ama bu yolun sonunda kurulacak şeyin demokratik bir Kürdistan mı, demokratik bir Türkiye mi, yoksa kendi aslına benzer, aynı suçu işleyen unsurun bir şekilde benzerinin oluşup oluşmayacağını bu süreçte yapacağımız her şey belirleyecek. Alacağımız yolda yapacaklarımız, varacağımız yeri belirleyecek.

Bizler, Ermeniler, Süryaniler veya gayrimüslim unsurlar, artık yok hükmündeyiz. Tek bir hikayemiz var; yokluğumuzla neye yarayacağımızı ortaya koymaya çalışıyoruz. Yokluk hikayesinin anlaşılması, çok az olan Ermeni bireyin gelecekteki varlıklarının nasıl olacağı, olup olmayacağı ile ilgili bir süreç olacak. Yoklukla yüzleşmeyen bir Türkiye ve Kürdistan paradigmasının da demokrasiye ulaşamayacağını düşünüyorum. Dünyadaki pek çok demokrasi mücadelesi de bu yüzleşmeler olmadan başarıya ulaşamamış ve konjonktürel kalmış mücadelelerin örnekleridir.

- Gezi Direnişi'nde bahsettiğiniz anlamda tanımlanmamış, daha özgür bir kitle var mıydı

sizce?

Gezi hareketi, açıkça söyleyeyim, Başbakan'a kızdık ve sokağa çıktık demekten başka bir şey ifade etmiyor. Büyük bir sel geldi ve o selde de yanımızdaki İşçi Partili mi, şu partili mi, kim olduğuna bakmadık ve bir sel şeklinde Taksim'e çıktık. Çıktığımızda farklı farklı insanlar gördük ve o insanlar bir süre sonra bir arada durmaya devam etti. Ama Gezi bitti ve herkes kendi kampına çekildi. Tamam Gezi'de bir etkileşim söz konusu oldu mutlaka, ama hala şimdi söylemlere baktığımızda, empati durumunun gelişmediğini görüyorum. Bir kaos yaşandı. Belki tek kazanımımız şuydu: Hiç kimse, bir Başbakan bile olsa, bu kadar fütursuzca konuşamayacağını anlamış oldu, en azından bunu umut ediyoruz. Herhangi bir kitleyi bu kadar çok kızdırırsan, orada bir enerji ve öfke oluşur ki, gün olur hayatında birikmiş enerji gibi, bir dalga olarak gelir ve yıkıp yıkar. Bunun görülmüş olmasını, devlet aklının veya şu andaki muktedirlerin bunu görmüş olmalarını umut ediyorum. Ama buna dair de pek fazla bir emare yok. O da beni bu mutsuzluğa sevk ediyor.

- Gezi Direnişi toplumda bir kamplaşma da yarattı diyebilir miyiz?

Kamplaşmadan bir umut bekleyemem. Kamplaşma tam tersine daha büyük bir riskin, daha büyük suçların olabileceğini gösteriyor. Şu anda vardığımız yer, Gezi sonucunda, daha fazla öfke. Ama en azından o ceberrut ve fütursuzca davranan devlet gücünün, belki ele güne utanma durumuyla ve pragmatik kaygılarıyla, belki daha haddini bilerek davranmasını getirebilecektir. Büyük büyük sonuçlar çıkarmıyorum; bununla beraber büyük bir başarı olduğunu da düşünüyorum. Sen istersen yüzde 75 oy al, fark etmez dedi insanlar. Kürt Hareketi zaten bunu 30 yıldır gösteriyordu.

- Teşekkür ederiz...

Kaynak: turnusol.biz

